

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library

S.D.P.B.

Coll. No. 705

Title Jatakālonkāna.

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No. : 705 Subject : Jyotiṣa śāstra

Title : Jātakāṅkāra

Author : Gaṇeśa Scribe : —

Date of the work : — Date of the Ms. : v.s. 3958

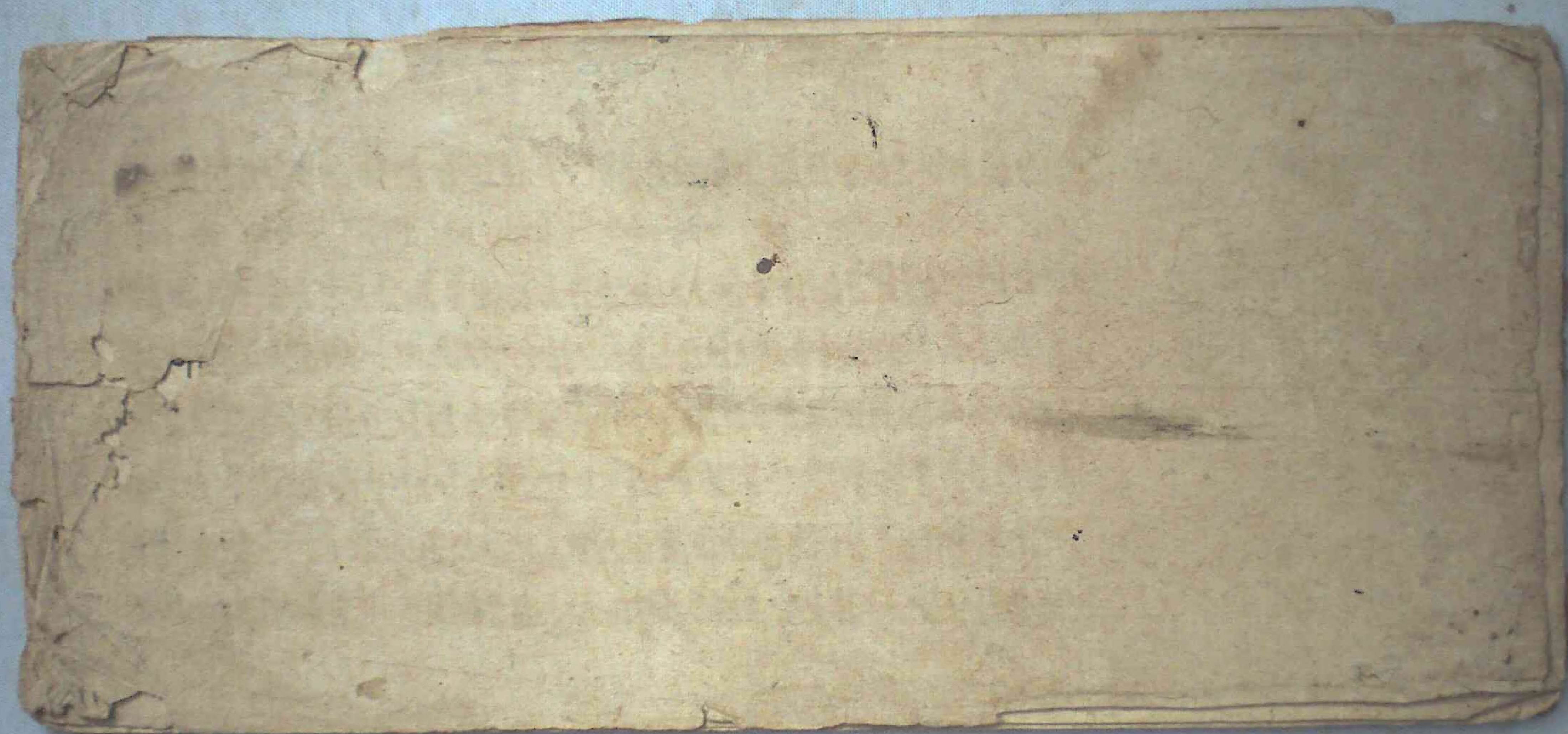
Place of the work : — Place of the Ms. : —

Size : 10" by 4.5" Extent : 16 foll.

Language : Sanskrit Script : Devanāgarī

Remarks : —

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ सानंदं प्राणिपत्यसिद्धिदं नृलंबोदरं भारतीश्रूयादिग्रहमंडलं निजगुरुं नमस्कृत्य
 स्तुतत्वेच्छितमृषेयामां क्रियारो रुहस्मरणतो नानाविधाः सिद्धयः सिद्धिं यांति तद्यु प्रयांति विनयं प्रत्युद
 हृतं ब्रजा ॥ १ ॥ यत्पूर्वं परमं शुकाय गलितं मज्जातकं फकिं कद्रुपंगुलतमं तदेव विशदं कर्वे गणेशो मे
 लो देवज्ञः सुतसंयशः सुखमतिः श्रीहर्षदंस्त्रधरा वृत्तेश्वारुचुणो मुनायनपदं श्रीमछिवा नुज्ञया ॥ २ ॥ श्रूयांसः
 संति श्रुमौ निजपरमाधियाशालिनः शास्त्रगुं फे संख्यावंतस्तथापि प्रचुरपरगुणैस्तोषवंतो जवंति पद्मापीयू
 प्ररंभासुरतस्तजनकश्चंद्रतः सप्रमोदः सारं रत्नाकरोपि ब्रजतिदिनितरां किं नृदिं सरस्वतः ॥ ३ ॥ १

तनु धन तरु सुहृत् सुत रिषु ज्ञाया मृत्युः धर्म कर्म आय व्यय

देहं दृष्ट्वा पराक्रमौ सुखमुतौ शत्रुः कलत्रं मृतिर्भायं राज्यपदं क्रमेण गदितालाभयौ लयतः ॥ भावादा

दशतत्रसौख्यशरणं देहं मते देहिनां तस्मादेव शुभाशुभाख्यफलजः कार्यो बुधैर्निर्णयः ॥ ४ ॥ ॥ त्वं यं मूर्तिस्तथांगं
 तनु हृदयवपुः कल्पमाद्यंततः स्वं कोशार्थाख्यं कटं बंधनमथ मर्त्यं रुज्ज्वाटुश्चिक्च संज्ञं ॥ ५ ॥ अंबापातालतूर्यं हिबु
 कटु सुहृद्वाहनं यानसंज्ञं ॥ बंधाख्यं चांबुनीरेजत्वं मथ तनयं बुद्धिविद्यात्मजाख्यं ॥ ६ ॥ वाक्स्थानं पंचमं स्यात्तनुजं
 मथ रिषु देयवैरिहताख्यं षष्ठं जौमित्रमस्तं स्मरमदनमदयूनकामाभिधानं ॥ ७ ॥ रंध्रायुस्तिष्ठयाभ्यनिधनलयपदं
 चाष्टमं मत्पुंरन्यतगुर्वीख्यं धर्मसंज्ञं नवमं मिहशुभं स्यात्तपो मार्गसंज्ञं ॥ ८ ॥ दाता ताज्ञा मानकमास्पदगगननभोद्योम
 मेष्टरणख्यं ॥ मध्यं व्यापारमृत्तुर्दशमं मथ नैवंत्वागमं प्राप्तिमायं ॥ ९ ॥ ॥ अद्यं त्वं यं कलत्रं दशमं मिह बुधैः केद्रुमुक्तं त्रि
 कोणं पुत्रं धर्मोख्यं पुत्रं पणफरमुदितं मृत्युलाभात्मजाथं ॥ १० ॥ धर्मं चापौक्तिमाख्यं धर्मोपैरिषु मर्त्यं कटकाख्यं किं दं

चैतच्चातुष्टयं स्यात्त्रिकमिदं गदितं वैरिरिष्कांतकार्यं ॥ ॥ चंद्रज्योतिरिति जारं वीडुत न यौगुर्विडुत्तर्याः क्रमाच्च
 कौकौरिविचंद्रमितनयाज्ञाकीमितज्ञौमताः अर्कादेः युद्धदः समाअथ बुधः प्रवेदि युक्ता कौभोमाचार्ययमाय
 मः ऊजगुहृष्ट्यः परे वैरिणः ए नृतीयदेशमे प्रहो न वे म पंचमे षां बुनिकुमाधरणवृद्धितः स्मरदृढंततः पश्यति ॥ ऊजः सि
 तं बुधो शंशीरवि बुधो मितस्मां तु तौ गुरुयं मं शनी तुलु नृवनपाइ मे मेषाः ॥ १० ॥ ह्यैः पद्यैर्गुफिते स्फुरितोषे लंकाराख्ये जातके मंतु
 लेऽस्मिन् संज्ञाध्यायः श्रीगणेशेन वृत्तैर्वर्ण्यैर्दिग्भिः संयुतो यं प्रणीतः ॥ ११ ॥ ॥ इति गणेशविज्ञातकालंकारे संज्ञाध्यायः प्रथमः ॥

२

अकाननसरोरुहाजलितमत्रभूमीतलेफलं परमसुंदरं सकलमाकलय्याधुना ॥ ब्रवीमि तनुभावतः प्रवरदैववितोषदं यदत्र
 ममचापलं किमपि तद्ममध्वं विदः ॥ १ ॥ देहाधीशः सपापोथय रिपुपृतिगयेन दादेहसौख्यं न स्याज्जंतोर्निजहैद्यय रिपुपृतिपस्त
 फलस्यैव कर्ता ॥ शूत्रौ चेक्रूरखेटस्तनुसदनपतिः स्त्रीयवीर्येण हीनो नानातं का ऊलः स नृव्रजतिदिमनुजो थाधिमाधिप्रकोपं
 रात्रं गाधीशः स्वगेहे बुधगुरुकविभिः संयुतः केंद्रगोवा स्वीये मित्रे तुंगे स्वमित्रे यदि शुभमवने वीक्षितस्तत्स्वहृयः स्यान्नं पु
 ण्यशीलः सकलजनभृतः सर्वसंपन्निधानं तानी मंत्रीचसूयः सुरुचिरनयनो मानवो मानवानां ॥ २ ॥ लये क्रूरस्थया ते खलखवर
 हलनाथे रवींद्रगंतस्थान संस्थावथ दिवस निशानाथ यो र्धूनयायी ॥ ३ ॥ पृथ्वीजमा तुष्टा उदयमुपगतो यामिनीशामनस्वी
 स्यादंधो दुष्टकर्मा परमवनरतः सुरुषः क्षीणकायः ॥ ४ ॥ कोशाधीशः स्वराशौ सुरगुरुसहितः सर्वसंपत्प्रदः स्यात्केंद्रे वाथ त्रिके च

नवतिदिमनुजः केशभाक् द्रव्यहीनः। सांख्ये शौचे त्रिकलौकवितनुपयुतो स्यात्तदनेत्रहीनश्चंद्रः पापेन युक्तो धनमवनगतः शुक्रयु
 येत्रहीनः। पञ्चकः सेंडुलिकल्लेजनुषिनिशिनरः शत्रुयादंधकत्वं जन्मांधः सार्कशुक्रस्तनुसदनपतिः स्यात्तदानीमनुष्यः। एवं ता
 नानुजांबासुतनिजटहिणील्लाननाथाः स्त्रिताश्चेदादेस्यंतत्रेतेषां प्रवरमतिपुतैरंधकत्वं तदानीं। द्वात्रिंशत्स्थाने शौभौमौयपरिषु
 निधनस्तानगोबंधुहीनः स्वस्तेत्रेसौम्यदृष्टे सरुजनवनपेमानवः स्याच्चतुर्धा। केंद्रस्तेबंधुसौख्यं शुभविदग्गयुते स्याददभ्रं न
 राणां पापैश्चेदभ्यथैतन्नदनुनिजधियाज्ञेयमिच्छं समस्तं। ७। पातालेशः स्वराशौ शुभविदग्गयुतो नाग्यनाथेन युक्तः सामंतः स्या
 त्ततश्चेत्सुरपतिगुरुणा वरुने शस्तनुच्छः। मंदश्चो राजस्यस्तदनुवद्विबुकाधीश्वरो लाभसंस्थो यानं पश्यन्नराणां निबद्धमभिम
 तं वारुणानां प्रदत्तोऽ। स्वस्तेत्रे सूर्यनाथस्तनुपतिमदितः स्यादकस्माद्गृहसिः मौलदं वा सुहृत्सिद्धिदितरटद्गश्चेद्गृहलभ्ययोगः।

3

सुश्रादेस्यंतः कनित्रीजनककुतवध्रबंधुमित्रादिकानां। इच्छंतस्थानगामीशिरसिदिनमणिश्चानने शीतमानुः कंठे भूमीतनूजो
 हृदि शशितनयो वाक्यतिर्नामिस्त्रे। १७। नेत्रे दृष्टे च शुक्रे दिनकरतनयः स्यात्तदेवाधरे चेत्केतुर्वा सेंदिकेयस्तदनुतनुपति
 र्नामविच्छेत्तसंस्थः। आभ्यामालोकितः यन्मवतिदिकविविच्छानगो वा तदानीं नेत्रे रोगीनरः स्यात्प्रवरमतिपुतैर्हौरिकैर्ह
 यमेवं। १८। षष्ठे शोलनयातेन वतिदिमनुजो वैरिदंताधनस्तेषु त्रापार्थेऽतिदृष्टः सरुजनवनगे नामऽः स्वाकरः स्यात्ताना
 मिच्छाने च रोगीतनुनिधनपती शत्रुभावस्थितौ नानेत्रे वामे तरे स्यादयुरक्तनगुरुः सूर्यजस्त्वघ्निरोगी। १९। दंते दंतच्छ
 देवा ऊमुदपतिरिषुः संस्थितः षष्ठभावे केतुर्वालननाथः ऊजबुधमवने संस्थितः कापिदृष्टः। स्वेन प्रत्यर्थिना वा भवति
 नुषिचेदयनार्द्धस रोगी सौभ्रमी सूर्यपुत्रो यदि रिषुगृहगौतनवः स्याद्गृहो नु। २०। प्रालेयां शौरिषु स्तेषु खलखगसिद्धि

मानवो रोगवास्यात्कुरैर्निःपीडितश्चेन्ननुसदनगतः शीतरश्मिस्तदानीं। कुरैर्कंशलयस्ते यदि शुभविद्गैर्नैहिरोगवान्
 स्यात्तस्मिन्काद्यालयस्ते ऊजगुरुकविभिर्नैहिरुतेतद्देवाः ॥ २१ ॥ कुंलने स्वीयतुंगेरिधुनवनपतौ वीहिते सन्नो गैरंगे नूनं नरा
 णामरिजनवशातः स्याद्दोषं रूपं। रिफस्त्वनस्ति ते वेदरिसदनपतौ सिंदिका पुत्रयुक्ते किं वा सताश्च युक्ते परं दृष्टव्यमिति
 नीचवृत्तिर्नरः स्यात् ॥ २२ ॥ यावंतो वा विदंगा मदनसदनगात्राकावेशदृष्ट्या स्तावंतो नुर्विवाहात् स्वयमुमातिमता हेयमिच्छं
 दंबो कार्यो होरागमहौरधिकबलवतां स्वेचराणां हियो गादादेशस्तत्र वीर्यं। विविधकुचुवा मंगदिक्रौलसंख्या ॥ २३ ॥ के
 स्ते वात्रिकोणे यदि खलु टरिणी कारकाख्या न भोगाः कामार्थे शोनिर्ह्यपरिणयनविधिः स्यात्तदानीं नुरेकः। जायाधीराः ऊर्ध्वं
 बाधिपतियुतश्चेत्त्रिके गर्दिताख्यैर्विज्जिः शुक्रयुक्तो नियतमिह भवेत्तावतीनां विरामः ॥ २४ ॥ लनस्ते सप्तसप्तौ दिनपतित

नये कामगेऽथार्कमंदौ घूने चंद्रे न भस्ते न च यदि गुरुणा लोकिते न प्रमूते। दृश्ये देमित्रमंदौ विषिसितकिरणः स्ते शुभैर्नैहिनो नो
 सूते दृष्टे न लर्ह्ये यदि कुजरविजौ गर्भिणी स्यान्नारी ॥ २५ ॥ रंध्रस्त्वनस्ति तावास्ति रजवनगताः शुक्रवागीरासौ स्याः रुद्राणां कर्म
 णानाभवति हि नियतं कारकः स्तब्धभावः। बाल्येऽः स्वीनः स्यान्निधनं दृष्टपतौ लानसंस्ते सुखी स्यात्पश्चात्पापे लमायुः शुभर
 गसाहिते दीर्घमायुर्नराणां ॥ २६ ॥ ऊर्ध्वादायुर्गृहे शः खलखगयुगरि प्रांत्यसंस्ते लमायुश्चेत्त्रयाधीरायुक्तो निधनमवनपः स्व
 मायुः प्रदेते। रंध्रस्ते वाचिरायुस्तदनु रविभुवा तत्र तदध्वपेशः। कोशस्त्वनस्ति ते जनुषिदिमनुजो वै रवान्तस्करः स्यात् ॥ २७ ॥
 आयुर्दंष्ट्रिनाथो निधनरि उगतौ हीनवीर्यौ प्रमूतो संशयमेकीर्तिशेषं व्रजति बलपुतौ नौ पदा तज्जयाप्ति। शुक्रेणां दोलिका
 यास्तनुपविधुयुतो वाहनस्त्वननाथो मूर्खो दंतावले दैरथ गुरुसहितः स्यात्तु योगंधवादैः ॥ २८ ॥ भाग्ये शोलनवृत्ती सुरपति गुरुणा

लोकि तो भूपवंधोल नखो वारुने शोन वमपति रुभौ पश्य तश्चे स्वगे हं। सर्वा सा मा स्पदं स्यान्मनुज इह तदा संपदां वारुनें प्रो रंध्र स्थानं स्ति
 तश्चे प्रजति हि मनुजो भाग्य तादित्य मे वारु। दीनानां वारुनां तदनुचपलता प्राप्तिरेवं न राणां हेया दोरा गमज्ञै रथ न वमपतौ लान
 गेराज वंद्य। दीर्घा पुर्धर्म शीलस्तदनुधन वञ्च वारुने शाः स्वगे हेधर्म शील न वती ननु विषय दिग्गजा श्वासि सिंहा सनानां। ३०। योगानां स्या
 दमीषां प्रवर बल युतो यो धिपस्त दशायां लक्षि श्वांत र्दशाया मथ गुरु नृगो वारुना धीरा युक्तौ। केंद्रे याने त्रिकोणे त्वथ कवि युक्तु
 वारुन स्त्रान गो वा भाग्या धीराः स्वरा शौ न वति नरपति वारुन धू र्नाथः। ३१। कर्म स्ते हे त्र विंता त्रिक न व न गते सौ ख्य विंता मरी जे
 वागीशे यान विंता नृषा वसन रुति न वा चामर छत्र विंता। प्रालेयां शौ सिते स्या दथ मदन गते वाक्य तौ पुत्र विंता संतान स्त्रान या ते
 हिमकर तनये बुद्धि जात त्रिकोणे। ३२। मार्तें उता त वंधोर थ सुत न व म धून गे दान वे ज्ये या त्र विंता न राणा मथ न व म सुते प्र न

जा वा स वे ज्ये। कर्मा धीशो विवीर्यो यदि जनुषित दा सर्व कर्मा स्पदं नो गे हे स्वीये यदा सौ शुभ विह ग युतो मान वो मान शीलः। ३३। लाने
 केंद्र त्रिकोणे तनु निधन नमः स्त्रान पाः संस्थिता श्चे दीर्घा युः पाप खेराः पण फर दि बुक स्त्री स्थिता मध्य मा युः। दीना युः प्रोक्त मे यदि
 जनुषि नृणां स्युस्तदा पोक्ति म स्त्रारं ध स्त्रान स्थितानां तनुपति गगन स्वामि सूर्यात्म ज्ञानां। ३४। यो दीनस्तदशा यु स्वथ निज न वने ध
 र्म कर्मात्म जे शा श्चे स्युस्तेषां दशायां बहुल बल वशा धर्म बुद्धिर्न राणां। दानिः स्या दयथा रौत नु निधन पती भातु पुत्रेण युक्तौ स्याता
 स्वर्मा नुना वेत्त दनु वशि विना तदशायां व्रणाः स्युः। ३५। याने रास्त त्र संस्थो यदि न वति तदा यान दे तुष्टिः स्या चौरा दश स्त्रेण विंता
 न व म न व न तो भाग्य जाता विधेया। यो मो नृपाल नृषा वसन रुप म हत कर्मणां प्राप्ति विंता लान स्त्राने। तिलानां य य निधन दृष्ट
 कल्प बाणां विधेया। ३६। ल न स्तेरि फ नाथे न वति सुव नो मान वो इप का स्या त स्वतोः कार्पण्य बुद्धिर्बहुतर पशु मान् ग्राम युक्तः

सदास्यात्तर्धमेतीर्थावलोकीबहुलदृष्टमतिः क्रूरयुक्तेचपापीमिथ्याकोशांतस्तस्यात्रियतमिदमतोरेयमेवंसुधीनिः॥३॥ हृद्यैः प
 द्यैर्गुणितेस्तरितोबेलंकाराख्येजातकेजातकेमंजुलेऽस्मिन्भावाध्यायः श्रीगणेशेनवर्षैर्दत्तैर्युक्तः शैलरामैः प्रणीतः॥३॥ ॥
 इतिजातकालंकारेभावाध्यायः॥२॥ ॥ग्रहाधीनायोगाःसदसदनिधानाजनिमतांततोयोगाधीनंफलमितिप्रमाणैःसमुदितं।
 अतोवस्येयोगसकलगणकानंदजनकाश्रुकस्यास्योद्धृतंमतमिदं विलोकातिरुचिरां॥३॥ ॥रुक्तेराःश्रीलवीर्यःसुतनवम
 गतोमानवोमनुमाचैराशीशेसांगनाथेरिउनिधनदृष्टांत्यगेऽर्बलःस्यात्तर्धमदेष्याश्चनाथाःखलखवरयुताःस्थानकेका
 पिसंस्त्यसैर्दृष्टाःस्यात्तदानींपरखरुषरतासुंदरीतस्यपुंयः॥३॥मातृस्थानुस्थितौचैकजविधुसहितौषधरंधाधिनाथौस्यातांयस्य
 प्रभूतौभवतिखलुनरस्त्वद्यजातसदांनीकापिस्थानेस्थितौस्तःकलुषखगयुतौभाग्यषष्ठाधिनाथौचैदेवंराहुणावातदनुचमिति

नासंपुतावच्यजातः॥३॥अर्कात्कर्मगतंचतातभवनेमातुश्चतुर्थविधोर्भौमावक्रिष्टहंतुबंधुभवनेमायाचतुर्थविधात्।अंतानुगुरुपं
 चमंभृगुजनेःषष्ठंहंमातुलंपीअचाश्चमनंशनेर्निगदितंहोराप्रकाशेबुधैः॥३॥युक्तोमंदेनश्रुदधभवतिविद्वैश्यतोभास्करे
 एतत्राजातःसितेनुत्रिदशपगुरुणाभूमिदेवात्सूतः॥दैत्येरोज्यौसपापौमदनरिपुधनस्थानगौवैतरस्त्रीगामीयोमारिपौ
 स्तो गगनभवनगौतपिताचारतःस्यात्॥५॥सूत्रीशःपापयुक्तोधनसदनगतश्चेत्तदासज्जनस्त्रीसंयुक्तस्तपितास्याबलविदग्ग
 युताःकामरात्रुस्वनाथाःकोशस्थातद्वेदेवंफलमिति विविधंभ्रातृपत्न्योश्चपित्रोःस्थानेराःकापिभावेतनुपतिमहिताश्चेत्सुमान
 यजातः॥६॥लगाधीशंडुपत्रौक्षितितनयनिशानायकौकापिसंस्त्येयुक्तौसर्भानुनावाभवतिहिमनुजःकेतुगश्चेत्कृष्णः॥आदि
 त्योभौमयुक्तस्तदनुशानिपुतोरकऊशायकृष्णसाकोलगाधिनाथोद्ययरिउनिधनस्थानगस्तापगंडः॥७॥तेयश्चंडेनगंडो

जलजइहयुतोयं पिशाचव्रणः स्याद्भीषत्रेण पित्तं हि मकरतने येनाथ जीवेन रोगः। आमोक्षतस्ततश्चेद्भुतनययुतो नुह
 यात्सोगदः स्याच्चोरोक्षुतोत्यजाद्यायमसिखितमसामेकयुक्तचधीशः। ८। चंद्रोमेखेदेषवाऊजशनि सहितः स्ये त ऊष्णीस रोगो
 दैत्येऽपारेऽमं दालि मिभवनगताः कर्कयलिखितावा। अंगे सौख्येन हीनः परम कलुष रुद्रक ऊष्णीस रः स्याद्वागीशो भार्गवो वा
 यदिरिषु गृह्योर्ध्वनिगः क्रूरखेटः। ९। दृष्टश्चेद्भुतशोफी तथ खलमहितामीनकर्कालिभावात्सुताकारश्चिरं स्यात्परमगदकरः
 ऊष्णवंतराणां रिक्तास्त्वानस्थितश्चेद्बिबुधपतिगुरुर्गुप्सरोगीनितांतंभीमात्रं उग्रत्रोयपभवनगतौ शत्रुगौ नारुणी स्यात्
 १०। मेखेमीनेजलीरेतदनुवमकरेशश्चिके मंदचंद्रौ स्यातां क्रूराचितौ चेन्नवमभवनगौ मानवः स्याच्चरखंजः। लघुस्त्वपश्यंतीड
 दिनमणितनयंभीमिजो धूनदृष्टाब्ध्याहीनोनुरः स्यादिनविधुविवरेभूमिजश्चेत्तदैवं। ११। प्रालेयांशौतनुस्ते गगनसदनगे

साधिकारेकस्त्रनौ दृष्टेऽस्मिन् कामदृष्टा हि मकिरणमुवा बुधियुग्मानवः स्यात्। शधीस्तुं मृगांकंतनुनिलयगतं रणदृष्टं उस्तनुः प
 स्येच्च बुद्धिहीनस्त्वयशवि तनुपौ च्छुवापीडितौ वा। १२। लघुस्त्वो रौहिणेयस्तदनु रविशानी क्रूरदृष्टौ रिषु स्त्वावेक र्हे चैकभागेन
 वतिगतमतिदृष्टिहीनः शुभानां। तिग्मांशौ वैरिनाथे खलविद्वगयुते तस्यै गे सूर्यद्रनो हजोगी वाक्यतौ वा भवति रुदिनरः रुक्क
 पित्रीसकंपः। १३। दृष्टैर्वापीडितः सन्नथ ऊजरविजो वाक्यतिबंधुसंस्तो रुजोगः स्यान्नराणां व्रणइह नियतं केशकारीशरीरे।
 पातालस्थेमहीकस्तनयनिलयगाः सूर्यविसैंदिकेयारं प्रस्त्रोभानु पुत्रो यदि जनुषितदा स्यान्नरोऽः स्वभोगी। १४। लघुपश्ये
 त्रिजहैयदि धरणि युतः संस्थितो भीतिमा स्यात्। छायास्तुर्नभस्त्रे यदि निशि जनुनंतददत्रापि वाद्यं। सूर्यो भीमीतनुजस्त्र
 जनकः। लघुनगे साधिकाराहीनो भो मेव पुष्पा न्यरमयुधिरजस्तीत्ताभावश्च नूनं। १५। पश्येतां कामदृष्टा धराणि विधुसु

तौवेमिधः स्यात्तदानीं सुभाराख्यो धवंदंशानिरविमदिगश्चेत्प्रपश्यंति शीतः। शीणे प्रालेयमानौ धरणि तद्भादिते पापेने सु
 करः स्यात्तन्निष्ठां नृनृदृष्टादिमकरतनयो वासवे न्यंप्रपश्येत्। १५। दाम्यामकः सभौ मेदिमकरतनये स्यात्तु नर्है ऊज
 शौमंदर्है चार्कदृष्टौ नरपतिविदुषां गंजने कोविदः स्यात्। पश्येत्काद्यं सितां श्रुयं विलय रिपुस्थान गोविस्मया लुः हि प्रंवा
 क्स्मर्त्तिमा स्यात्कुज बुध शशि नो वीर्यवश्वे दृष्टाः ॥ १६ ॥ शुक्र शौ घ्नया तौ गगन निलय गौ मानवः पुंश्चलः स्यात्कामाहा
 १७० मंदिरस्यैकविधरणि सुतौ तद्वत्तां बु १०। धया तौ। काद्या रौ तद्वदिदोर्नमसिरविश्रुता दास्मृजिनी रयायी तद्वत्ता
 मास्यदस्ता बुधसितशतयः स्वर्हगे भार्गवोक्तिः ॥ १७ ॥ प्रालेयां शोः सिता वादिनमणि तनयस्तसुरो भागवनी धूर्तौ चैवं ५३
 कौयदिधरणि सुतं पश्यतस्यायशाः स्यात्। शोफले दोनराणा मथतपन सुते भूमि के देर्क युक्ते दृष्टे काद्यो दुपाभ्यां यदि

दिवसपतेशो परागोत्रतद्वत् ॥ १८ ॥ यातेव कग्रहर्है ननुषिष्टगु सुते मानवस्तोषदायी सीमंति चारते स्यात्तत्खलु मदनगं भार्गवं
 लननाथाः ॥ पश्येस्वीयालयस्यै यदि रदसितदा कामिनी तोषदातान स्यादेवं हि मांशुर्दिमकर सुतयुक् भौ मतः खे सुखे वा ॥ १९ ॥ शो
 णी पुत्रेण युक्तः प्रथमसुरगुरुलनतः षष्ठपोयं कामाधिक्यं नराणां जनयति नियतं पापदृष्टो विशेषात्। काद्ये स्यात्तद्वत्ता
 दनुमिथुनगे कामवान्मानवः स्यात्तु नौ सप्ताश्वस्तनौ धनुषि च वृषभे च सुमानस्य कामः ॥ २० ॥ मंदेन केऽप्यभाषी तथारिपुष्टपे वा
 सुधांशावदृश्ये चैर्दं संस्थितं कोभवति जनिमताने त्रयोः क्रूरयुक्ते। पश्येत्शीलं न चंदं यदि नृगुवनयः सूर्यजः पश्यती उंसर्है
 चंद्रो नस्त्ये यदि मदनगतौ वीरुतः पापखे तौ ॥ २१ ॥ स्यात्तूनं चाल्पने तस्तनुमदनगतं भूमिजं वाहपेशं पश्येत्काचस्पतिश्चेदमु
 रज्जुलगुरुं कालदग्मानवः स्यात्। विष्णवातिमभानोः सिति नुविच उरो भागगे दकनराणां सौम्ये विहं दृशि स्यादथव पुविलये

भार्गवेक्षुरदृष्टो ॥ २३ ॥ नेत्रे पीगस्रपातास्तदनुशशिकजावेकभागे यदा लोचिं कं किंचित्तरानी प्रवृत्तवरातो दृश्यमेवं सुधीनिः
 मात्रं डेरिफयाते तदनुनवमगे च त्रगे वा खलाब्दे दृष्टे वा स्यान्मनस्वी सुविकलनयनः सूर्यजे याधियुक्तः ॥ २४ ॥ चंद्रं दृष्टो दय
 स्त्वं दिबुकटदृगतः सूर्यस्त्रुः प्रपश्येदिच्छंलनाधिनाथे क्रियमवनगते मानवो वा मनः स्यात्कोशे पीयूषभा नौर्जलचरदृगः
 शौरिणा संयुतो वा मात्रं डिर्धूमिके देयदिभवति तदा द्रुवा स्त्रुषः स्यात् ॥ २५ ॥ दृष्टे क्रूरैर्न सौम्यैर्यदिरिषु गृह्ये चोडुपे श्रीरुवा
 स्यादेवं कामांगनाथे तदनु रविभुतस्त्रुगो नष्टदृष्टो ॥ २६ ॥ श्रीरा स्याच्च ननाथे दिनकरतनये क्रूरनिः पीडिते च सौख्या युग्मानवः स्या
 तनुसदनगते श्रीरुवा नृषदीनः ॥ २७ ॥ क्रूरकेंदालयस्त्रावपुषि च विकलः केंद्रगौ पुष्पवंतौ किंवा लने प्रपश्येत्कविमिनतनयः
 श्रोणिभागे गदीनः ॥ कायः पातालयायी सुरपतिगुरुणा कापि युक्तो र्कस्त्रुभौ मोवीरौ हिलोयो भवति हिविकलश्रोणिभागे सुकेंद्रौ ॥ २९ ॥

१०

आयुः पुण्याधिनाथो यदि खलस्वचरा नृपगोपापयुक्तौ जंघावैलंघ्यवा स्यात्कुजशानि सदिते सैर्दिके ये च सूर्यो विष्णु
 तद्वदेवं शानिरिषु गृहगौरिफयातौ खलाब्दे दृष्टो तदनु शानी रविविधुरविजा वैरि रंध्रा लयस्त्रा ॥ २८ ॥ स्यात्त्रिः पंचशा
 खेतदनु दशमगे सूर्यस्त्रु नौ सिताब्दे कीवः स्यात्सूर्यस्त्रु नौ यय रिषु गृहगे श्रुतः कीवदृपः ॥ पश्येत्सूर्या लयस्त्रो मदनम
 वनगं सूर्यस्त्रुं मुधांशुया कीका लश्रुकर्के यदि श्रुम गृहपो मेषसिंहा लिन के ॥ २९ ॥ अन्योन्यं पश्यतश्चेत्तरणि हिमकरौ त
 त्वजौ मिथो वा नृस्त्रुः पश्यती नं समवनं गतं त्वंगचंद्रौ यदौ जे ॥ ओजर्हं पुमराशो हिमकरशशिजौ नृभुते नैलितौ च
 सुताशौ लश्रुकौ तदनु हिमकरः कीवयोगाः षडेते ॥ ३० ॥ आयुः स्त्रानो पयाते धरणिभुतयुते भार्गवे वातकोपात्काये भौमे
 नयुक्ते ऊजमवनगते नृमित्रा मुकदृदि ॥ भौमर्हं कायचंद्रौ सुरपतिगुरुणा सूर्यजे नाथ दृष्टो नृनं स्यान्मानवानां नृभुषिकल

लज्जामुक्कटदिर्नितांतां॥३॥ कुरैर्दृष्टेविलम्बेसुविकृततरदनयापगोमेषसंस्तेखत्वाटःपापलम्बेधनुषिगवितथालोकिनैः
कुरस्वेष्टैः॥धर्मार्थोत्पन्नस्त्वायदित्वलखचराबंधुभाग्रुषःस्यारेवंलम्बेक्रियेबाधनुषिगवितथाबंधनंरस्मिजंनु॥३॥ ५॥
धिरनिवेज्येशनिभवनगतेमानवोविग्रहेस्याह्वेष्याधीशेअधर्मेतदनुमकरगेतद्वदत्राथकाद्ये।कं॥५॥ स्तेतेनयुक्त्वाद्य
कविरविजौस्वीयहृद्युतौचेतद्वच्चंद्रेजयातेतनुसदनगतेचाननेस्यादिर्गंधिः॥३॥ एवंयहणंमदयत्कलानांयोगा
द्रुहैरनुयोजनीयांअभाश्रुभंजन्मनिमानवानांफलंस्वमत्याप्रविचार्यन्नां॥३॥ हृद्यैःपद्यैः॥योगाध्यायःश्रीगणे
शेनवैर्यैर्दृष्टैरामरामप्रणीतः॥३॥ ॥इतिजातकालंकारेयहयोगाध्यायः॥ ॥३॥ ॥भौजंगेरुत्तिकायांश
तमिषजितथाश्रयमंतरवारेभवांसहेतिथौयाकिलजननमियासाऊमारीविषारथा।लनस्त्वौसौम्यखेटवअनगग

नगैक आस्ते ततो दौ वैरिस्ते नानुयातौ यदि जनुषित दासा ऊमा री विषाखा ॥ शर्मदा श्लेषा द्वितीया यदि तदनु ऊजे सप्तमी वारु
णर्हं द्वादश्यां वा द्विदैवं दिनमणि दिवसे यज्जनिः सा विषाखा ॥ धर्मस्त्रोत्तमिन्नुत्तनु सद नगतः सूर्यस्त्वनुत्तदानीं मार्तंडः शुभ
यातो यदि जनि समये सा ऊमा री विषाखा ॥ रालना दिंदोः शुभो वा यदि मदन पतिर्धूनयायी विषाखा दोषं वैवान पत्यंत दनुवनि
यतं हंति वैधय दोषं ॥ इच्छंहे यं दुरुजैः सुमतिभिरखिलं योगजातं यद्वाणामार्यै रायानुमत्यामतमिद्गदितं जातके जातका
नां ॥ ३॥ ॥ शनि विषकन्या धायश्चतुर्थः ॥ आयुर्मूलं जमिनां जीव नुं वा तज्जीवाणां निर्जराणां सुधैव ॥ एवं प्रादुः सर्वमा
शयं वर्यास्तस्मादायुर्दयिमे नं प्रवक्ष्ये ॥ १॥ लनाथी रोगति वीर्ये यदि शुभ विरुगे रीक्षितः केंद्रया तैर्दत्ते सायुः सुदीर्घगुणगणस
हितं श्रीयुतं मानवानां ॥ सौम्याः स्त्रीयालयस्त्राजनुषिचरजनीनायके स्त्रीयुतं गेवीर्षाबेलननाथे वपुषिविशरदां षष्ठिरायुर्नराणां ॥ २॥

सौम्याः केंद्रादितावावप्रविमुरगुरौलनतोवायुधांशोरगुयुक्तं न दृष्टं न च गगनगतैः सप्ततिर्वसराणां। यातामूलत्रिको
 णेश्वनगगनचराः स्वीयतुंगेश्वरेज्ये लनाधीशोऽतिवीर्यगगनवसुसमा ८० तुल्यमायुर्नराणां। ३। सौम्याः केंद्रेऽतिवीर्या
 यदिनिधनगृहं खेटदीनं समाः स्युस्त्रिंशत् ३० सौम्येक्षितं चेद्गगनहिमकरैः संयुतोथोत्तमेचेत्। स्वचंशेवासरेज्ये मुनिन
 यनमितं स्वर्तगोलनगोवाचंशेनेन भवेद्गगनरसमितं कोणगाः सौम्यखेटाः। ४। कीटेलनेश्वरेज्यो यदि न दत्तितराखा
 ४० तुल्यं लये शोधर्मंगेवांगनाथे निधनमवनगे कूरदृष्टे द्विहस्ताः। लनाधीशाश्च नाथौ लयमवनगतौ सप्तविंश चित्र
 हेक्करेज्योचंद्रदृष्टौ यदि निधनगतो कस्तदास्ते विपक्षाः। ५। लनेंद्रकूरदीनौ वप्रविमुरगुरोरंध्रं खेटदीनं केंद्रे सौ
 म्येखशौला १० मितविबुधगुरु स्याच्छतं केंद्रगौचेत्। वागीशो कर्कलनेशतमिह नृगुजे केंद्रगोथार्कसूनौ धर्मंगच्छे सुधा

१२

शौचयनवमगते लयनानां शतं स्यात्। ६। धीकेंद्रायुर्न वल्गायदि खलखचरा नो गुरोर्न विलने केंद्रे कावे गुरो वायुम
 मयनिधनं सौम्य दृष्टे शतं स्यात्। लनादिंदोर्न खेटा यदि निधनगता वीर्यभाजौ सिते ज्योष्णयुः स्वीयराशौ श्वनगगन
 चराः षष्ठिरंगेश्वरे ज्ये। ७। कोदंजं व्याधर्मंगं यदि सकलखगाः स्वोच्चगाहे जिनांशौ गोस्तेष्टं च केंद्रैर्गुरगुरुगुजौ
 लाभगे ज्ञेयरायुः। श्रुकेनीचेतनुस्ते निधनगृहगते सौम्य दृष्टे सुधांशौ जीवे केंद्रेशतं स्यादथ तनुगृहपेष्ठिदगे पु
 करेज्ये। ८। वागीशो वीर्ययुक्ते न वममवनगाः सर्वखेटाः शतायुः कर्कगे चंद्रजीवौ मरुजरिभवे सत्कविशौ चर्केनौ।
 केंद्रे सूर्यारिमंदा गुरुनवनवगा वाक्यतौ लययाते यश्च लाने श्रुशेषाः शरगजकलितं स्यान्नराणामथायुः। ९। कू
 राः सौम्यांशयाता ५ पचयगृहाः कातराः कंटकस्थाः सौम्याद्यो मार्क १२० संख्यं यदि तपन ऊर्ध्वगौ नो परायुः। के

केन्द्रेलये शजीवौ न वसुत निधने कंठके नोखलाख्याः संसर्गापा पखे रायदि गुरुजलगा जीवनागे च सौम्याः ॥१०॥ युमं
 लाशोगता वाचयधनगाश्चेक्षुभाः शीतमानुः संसर्गा लभयायी रातमिहजनिनामिंदिरा मंदिरं स्यात् लने शो सौम्य यु
 के वपुषि वलपे रंधगे चाचष्टे विंशत्केन्द्रे लयस्ते बलवि युजितया लनपे त्रिंशदायुः ॥११॥ दंदावापो किमस्ते तद
 नुतनुपतौ निर्वले पापदृष्टे दंतैस्तुल्यं ततो कः खलखग विवेरे लनतो क्वात्रिंशत् संख्या रिफे केन्द्रे सुरे ज्ये गुरु रिपु सहे जे
 स्या सपापे गनाथे रामाष्टं कर्कलने ऊजतु दिन करौ केन्द्रे रंधं ग्रहो नं ॥१२॥ रामाष्टं स्याद्ये शो वपुषि निधने सौम्यरी
 नं खवेदा ४० लने शो रंधया तो वपुषि निधन पः स्यात् वृणां बाण संख्या न के निष्पां शुभं दो सहे ज रिपु गतौ कंठके रंधं
 नाथे पारावारा धि संख्या ४४ तदनुश्रुत खगाः सध्ववर्त्तन विंशत् ॥१३॥ क्रूरैर्दृष्टे गनाथे यदि शुभ विदगा वीर्यवतः

१३

युधांशौ संस्ते सौम्ये गणे चेक्षुण मुनितुलितं रंधगे मध्यमायुः ॥ स्याच्चं शदा क्रिपापै रथ तपन सुते घंगल नं हिया ते रिफे शो रं
 ध्रनाथे यदि बल रहिते कंकपत्राक्ष संख्या ५५ ॥१४॥ कर्के गे सप्त सप्तौ खल विरुग युते उक्तर १० स्ते दिजे शो केन्द्रे याते सुरे ज्ये श
 रविशिखमितं पृष्ठे रंधुगे च सौम्ये पीयूषानौ धय निधन गते देहगे वा कवी ज्यावे कर्ह्यो मबाणा धयरि उ निधने
 लननाथा ध्वं १५ ॥ मंसं शोल ननाथे उजग शर ५० मितं स्यादथो सौम्य स्ते रा रंधो ना देवनाथो धयरि उ निधने पाप यु
 कषाधिरायुः ॥ राशी शोल ननाथो दिन मणि सहितो मृत्युगो वाक्यतिश्चे नो केन्द्रे षाधिरायुर्वपुषि दिन मणिः शत्रुभौ मानि
 तौ चेत् १५ ॥ वागीशो दीन वीर्ये च यतनु जगते पामिनी शो ख शोला ७० धर्म सर्वैः परायुः सुत भवन गतैः केन्द्रे यातै रशीतिः ॥
 क्रूरैः क्रूरैः यातैः अनभवन गतैः सौम्य खेटैः सवीर्यैः लने शो स्यात् परायुः सुत भवन गतैः षाधिरायुर्न राणां ॥१५॥ सारंग

स्मां त्पभागे यदि वृषिगते चोच्चभागे च केन्द्रे सौम्याः रेवता रातं स्यात् १००। इ सुसहज गृहे स्याच्चिरायुः सम
 स्तैः। लग्नात् प्रालेयभानौ निर्धनसदनपरिषु केन्द्रविंशत् २८। केन्द्रे सौम्या ४० गृहे ने यदि मृति भवने
 कश्चिदास्ते खराभाः १९। हीणे प्रालेयभानौ यदि खलखचरो मृत्युगो मृत्युनाथः केन्द्रस्यो लघ्नाथो निजबल
 सहितः शक्तिः २०। तदा युः सौम्यैरायोली मस्थेर्दिनमणिरविजौ वैरिरं धालयस्थे। तुल्यं कामां ऊ शौः।
 १५। स्यादयधनमृतिपौरिषुगौ पापरेवौ १६। हीने स्वर्भानुना वा यदि ममहसाचो मनेत्र प्रमाणं केन्द्र
 सौम्यैः सूर्यमंदौ यदि वषिऊजः पुष्पबाणं ऊ शं २० स्यात्। शुक्रे ज्या वंगया तौ तनय भवनगौ भानुपा
 पावनायुर्जने शः सा के लगे रवल शुभसहितश्चै हितः स्यादनायुः २०। य सं प्रोक्तं योगजं पूर्वमायु होरा १४

पारावारणरगमरैः। तस्मादायुसारमुक्तं मयै तनूपुर्याचारलोकभाजानराणां २१। बला बलं विवेके न पु
 रालयशालिनाम्। सुमनोमिरिदं देव्यं फलं कर्माविशालिनां २२। रुद्धोरिति आयुर्दयः श्रीगणेशेन वर्यैर्द्वैतैः यु
 स्वर्गसंख्यैः प्रणीतः २३। इति श्रीजातकालंकारे आयुर्दयः ॥४॥ अथ व्यत्ययभावकलं। १। ल
 धीशेर्धगे चे ह न नवनपतौ लग्नया तेथवान् स्यादुध्याचारः प्रवीणः परमसुकृतकृत्सारभृजोगलीलः।
 भानुस्थने ग नाथः सहजभवनयो लग्नया तोस्य सत्वः सहं धूराज्य पूज्यः ऊ लजनसुखदो मातृपक्षेण
 युक्तः ॥१॥ तुर्ये ल ग्नया तेतदनुतनुयतौ तूर्ये स्यात् रुमावान् तातासौ साराजकार्यप्रगुणपटमतिः
 षड्गुणः स्वीयपदः ॥ लग्नस्ये सूनुनाथे तनुजगृहमेले लग्ननाथे मनस्वी ॥ विद्यालंकारयुक्तो निजकुलविदि

तेषां नानागानसक्तः ॥ २॥ षष्ठेशो लघ्नया ते तदनु तनुपतौ षष्ठगे व्याधिहि नोनित्यं हो हा निसक्तो वपुषि सुबल वा
 नूद्वयवानसंगृही स्यात् ॥ सूतैरीशो कामयावे मदनसदनपे मूतौ गे तातसे वी ॥ लोलत्वां तौ ग नाया भवेति हि मनुजसे
 वकः शालकस्या ॥ ३॥ अंगेशो रंध्रया ते निधनगृहपता वंगगो धूतबुद्धिः ॥ शरश्रौ र्याति सक्तो निधनयदभियाद
 पते लोकतो या ॥ देहाधीशो शुभस्ते शुभभवनपतौ देहसंस्ते विदेरा ॥ धर्मा सक्तो नितो तसुरगुरुभजने तत्परो रा
 ऊ मान्यः ॥ ४॥ कर्मस्थे लघ्नया योग गनभवनये लघ्नगे भूयतिः स्यात् ॥ तूष्पातौ लाभे चरुपे गुरुभजनरतो लो लुपोऽवनाय
 लाभेशो लघ्नया ते तनुभवनपतौ लाभसंस्ते सुकर्मादीर्घायुः ॥ कोणिनाथः शुभविभवयुतः कोविदो मानवः स्यात्
 ॥ ५॥ लघ्नेशो रिषु संस्ते व्ययसदनपतौ लघ्नगे सर्वशत्रु बुद्ध्या ही नोनितो तं कपण तरमति र्व्यनाशा तिलो ल

इच्छंतां तदि कामपि जनुषि तथारवे चराणां युतेः वा चं हो रागमज्ञैस्तदनु तनुपयुग्मार्गवो राज पूज्यः ॥ ६॥ ॥
 एवं स्वमत्याशु फलप्रबोधं श्रीतकालं करणं मनोरं ॥ वृत्तै रनंते रा मिमौ निबंधं मया मुदे दैवविदामुदारम् ॥ ७॥ पु
 क्कालयवशा गुणराजा तकोक्तिरमलेखा ॥ संस्कृता विरहतां भवतां मे मानसे तिसरले सुकवी नाम ॥ ८॥ इधैर्प
 धैर्गुपिते सुरितौषलंकारख्यजातके मंजले स्मि ॥ नावाध्यायः संप्रणीतः सवृत्तैर्युक्तोऽस्मि ॥ श्रीगणेशो नमः ॥ ९॥
 ॥ ॥ इति श्रीजातकालंकारे व्यत्यभावाध्यायः ॥ ॥ ५॥ ॥ ॥ श्री ॥ ॥ अमुदवनमंडले गणकमंडलारवंडलः श्रुति
 स्मृतिविहारश्चुर्विबुधमंडलीमंडनं ॥ प्रचंडगुणगुर्जराधिपसभा प्रभातप्रभा ॥ कवीडुकभूषणं जगति काव्यवित्को
 विदः ॥ १॥ भरहजकुले बभूव परमंत स्यात्मानं त्रयं ॥ ज्यायंस्तत्त्वभवदुरुक्तिलकः श्रीसूर्यः सूरिः सुधीः श्रीमान्

सर्वकलानिधिस्तदनुजोगोपायनामा नवतू॥ श्रीमदैवविहांवरस्तदनुजः श्रीरामकृष्णनवतू॥ २॥ शाकेमार्गणरामसा
 यकधगतुयेन न स्पेतथा॥ नासेवमपुदेमुजात कमिदं चक्रेगणेशः सुधीः॥ छंदोऽयं कविकाव्यनाडकलाभिराशि
 वाधायकस्तत्र श्रीशिवविष्णुदेगणितभूगोपायनसूनुः स्वयं॥ ३॥ येपुमितिदैवक्रास्तेषामायुःशिवंसुरवंभूधाकैर
 वज्रं दानासुकीर्तिसर्वतोदिशम्॥ ४॥ इधैर्पद्यैर्गुफिते सुरितोषे लंकारे ध्यातके मुंजुलेस्मिन्॥ वंशाध्यायः सुप्रण
 तः सुदृष्टैर्वैद्युक्तः श्रीगणेशोतिवीर्यः॥ ५॥ ॥ इति श्रीज्योतिर्विगणेशविरचितोजातलंकारसंपूर्णः॥ ॥ श्रीकलांलस्तुः
 सं० ७८२१११ को० ५४४ का० ति० कि० भु० ८२० नौमे श्रीगु० ४२५ ४४३० अष्टोत्तजये श्रीगु० ४२५ ४४३० अष्टोत्तजये श्रीगु० ४२५ ४४३०